

29 січня 2013 року в Мюнхені відбулася відкрита дискусія за підсумками роботи Третьої Міжнародної наукової Інтернет-конференції з україністики «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ», участь у якій взяла і переможниця «Конкурсу на кращу доповідь 2012» пані Ганна Черненко. Саме її доповідь набрала цього року за підрахунками незалежного оцінювання переможну кількість балів. За традицією, вона хотіла б поділитися з Вами своїми враженнями від перебування в Мюнхені...

*Ганна Черненко,
кандидат філологічних наук, науковий співробітник
Інституту філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*

Мюнхенський університет Людвіга-Максиміліана було засновано в 1472 році. У списку його студентів та викладачів – Фрідріх Шеллінг, Бертольд Брехт, Райнер Марія Рільке, Патрік Зюскінд та багато інших видатних постатей. У 2006 році він посів 63 місце в рейтингу університетів світу за версією *Ньюзвік*. Головна будівля Університету розташована на Гешвістер-Шолль-Платц – площі, названій на честь Софі та Ганса Шолль. Вони, разом з іншими студентами та деякими професорами Мюнхенського університету, створили організацію «Біла троянда», що займалася антифашистською пропагандою. В СРСР про «Білу троянду» майже не знали, оскільки так само як і нацистський, вони засуджували комуністичний режим.

Блукаючи коридорами Університету, з дозволу організаторів, я скористалася запропонованою можливістю зазирнути до кабінету директора Інституту славістики. Було дуже приємно почути, що значна частина книг, якими від підлоги до стелі заставлені стіни директорського кабінету, – з україністики.

На відкриту дискусію зібралося більше трьох десятків слухачів. Організаційний комітет представляли директор Інституту славістики професор, доктор Ульріх Шваєр, доктор філології Олена Новікова та керівник німецько-української мережі *forumNET.Ukraine*, викладач українознавства Петер Гількес. Серед гостей були зацікавлені фахівці, студенти-україністи, а також представники діаспори, яким не байдуже, що відбувається зараз в Україні.

Для мене було честю і радістю особисто подякувати організаторам за те, що їхні ідеї та праця дали життя цій Інтернет-конференції та відзначити успішність організованого ними заходу. Не завжди подорож до іншого міста на конференцію є можливою, а беручи участь в засіданні однієї секції часто жалкуєш, що не встигаєш побувати на інших. Мюнхенський науковий форум дозволяє вільно й змістовно спілкуватися фахівцям з різних міст і країн, а також з різних дослідницьких галузей – літературознавцям, мовознавцям, культурологам, що важливо в епоху посилення інтердисциплінарності. Сама тема «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ» заохочує до участі й дослідження питань, пов'язаних з українікою, не лише тих, хто спеціалізується в україністиці. Тож цілком зрозуміло, чому, розповідаючи про свої враження від участі у цьогорічній конференції, доктор Світлана Романюк (Варшавський університет, Польща) висловила побажання подовжити час спілкування он-лайн, який іноді, на жаль, вичерпується у самий розпал дискусій та обговорень.

За пропозицією організаторів, зважаючи на інтереси слухачів, у виступі я приділила увагу проблемам мовної політики в Україні і, спираючись на результати компаративного експертного дослідження «Мовна ситуація в Україні: шляхи її гармонізації», презентовані в доповідях на минулорічних конференціях, спробувала дати оцінку впливам, що їх

справив на поточну мовну ситуацію прийнятий наприкінці минулого року Закон про засади державної мовної політики в Україні С. Ківалова та В. Колесніченка.

Дехто з присутніх, коментуючи виступ, наполягав на необхідності українського монолінгвізму в державі. Висловлював подивування тим, що в наукових виданнях України дотепер вимагають подавати анотації до статті зокрема й російською мовою. Прозвучало питання про ситуацію в Криму і перспективи опанування українською його мешканцями. Слухачі зауважили, що аналогічне опитування варто було би провести й серед ширшого кола респондентів, цікавилися, якою була реакція на публікації результатів дослідження в мас-медіа. Іноді дискусія ставала емоційною і головуючому професору Шваєру доводилося повертати її в академічне русло, наголошуючи на тому, що мовна політика в державі повинна формуватися в першу чергу з огляду на позицію її громадян. А на думку спадали слова Канта: „Даремно робити вигляд байдужого в таких дослідженнях, що їхній предмет не може бути байдужим для людської природи”.

«Діалог мов – діалог культур. Україна і світ» - так звучить назва конференції. Можливість зустрітися з Мюнхеном, люб'язно надана при сприянні Уряду Баварії організаторами і колегами, які голосували за мою доповідь, також можна сприймати як втілення такого діалогу. Активними або пасивними його учасниками стають не лише вчені, але й водій автобусу, вивіски на вулицях міста, незвичні для нас реалії – як от, наприклад, відсутність турнікетів та контролерів і наявність ліфту для людей з обмеженими можливостями та мам з візочками в метро, фірмові мюнхенські білі сосиски, музейні зали Пінакотеки з картинами Рафаеля, Рубенса, Рембрандта.

Коли в пошуках кав'ярні посеред безлюдної вулиці під дощем я побачила крокуючу постать чоловіка, то радісно попрямувала до нього. Однак ні англійська, ні німецька не знадобилися. Перший німець, з яким я вступила в неформальну комунікацію, виявився російськомовним казахом. Подібний сюрприз очікував на мене й у Картинній галереї модерного мистецтва. Провідником у моїх пошуках цього разу духовних харчів, що ними мали бути німецькі експресіоністи, став колишній військовий із Самарської області, а тепер – служитель Мюнхенського музею. Відчуваючи щиру приязність своїх гідів, я подумки дякувала російській мові за ці зустрічі. Коли мова виходить за межі частоколу мовозахисної риторики й протистоянь, як наприклад російська тут, в Німеччині, вона стає тим, заради чого створювалася, – засобом порозуміння.

Ще одна деталь, без якої звіт про цю подорож був би неповний. «Якщо посеред ночі під сильною зливою на переході, де горить червоне світло і немає жодної машини, пішохід стоїть, мокне й чекає зеленого світла, значить він – німець» – такий опис Німеччини я колись прочитала. Коли після дискусії гурт викладачів і студентів попрямував до кав'ярні, на переході увімкнулося червоне світло. Німці пришвидшили ходу і «проскочили». Українці пригальмували, чекаючи на зелене. Все зрозуміло: старожили міста почуваються в ньому впевненіше, ніж гості. Але такий кумедний випадок – це зайве свідчення того, що стереотипи – це усього лише стереотипи. У XIX ст. німців вважали найбільшими ідеалістами в Європі. Сьогодні про них подекуди як про найбільш практичних людей. Насправді, вони завжди були і є – різними. Так само, як і українці. Я про це знала. Але новою сходинкою в моєму світогляді стала можливість бачити на власні очі, що двері *просто* відкриваються – і ти вже можеш, як у казці, вільно проходити крізь стіни сталих уявлень.

За цінний досвід, радість особистого спілкування і багаті враження – моя сердечна подяка і повага організаторам та колегам, чиє прихильне ставлення до моєї доповіді уможливило цю подорож.

Щиро,

Ганна Черненко